

חג הסוכות

חיים ארעיים, לזמן הדרוש כדי להתבונן במעשינו. אחרי שביקשנו מחילה, הסוכה מזכירה לנו שעלינו גם לתקן את דרכינו. כשם שנגזר על קין להיות נע ונד לאחר שהרג את הבל אחיו, כך היציאה מן הבית עשויה לעורר אותנו להתבונן במה שטעון תיקון בחיינו.

ובכל זאת, סוכות הוא חג של שמחה. אולי משום שאנו יודעים שהיציאה מן הבית אינה תכלית לעצמה: היציאה הזאת מכוונת אותנו אל שיבה – אל עצמנו, אל עמנו ואל הארץ המובטחת. תהא כל סוכה מזכירה לנו שהנדודים אינם יעדנו; ותחזק את רצוננו לתקן את מה שמוביל לגלות, ולכוון את צעדינו אל ארץ התקווה.

המשמעות שאנו מעניקים למצוות מזכירה, במידה מסוימת, את המן: אותו מזון שירד מן השמים, שכל אחד מבני ישראל חווה אותו במדבר על פי דרכו. המצוות נשארות כשהיו, אך כל דור ודור מגלה בהן משמעויות העונות על שאלותיו ועל צרכיו. זהו אחד מתפקידיה של התורה שבעל פה: להעשיר את לימודן, כדי שיוסיפו לדבר אל האדם ולחדש את חייו.

כך גם הסוכה. התורה מבארת את טעמה: "לִמְעַן יֵדְעוּ דֹרֹתֵיכֶם כִּי בַסֹּכֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם". אך באילו סוכות מדובר?

בתלמוד מציעים רבי אליעזר ורבי עקיבא שני פירושים. לדעת רבי אליעזר, אלו ענני הכבוד שסוככו על בני ישראל בלכתם במדבר. לדעת רבי עקיבא, סוכות ממש היו, ובהן ישבו בכל חנייה וחנייה במסעם. שני הפירושים מאירים סיפור אחד: שברירות תנאי חייהם, והשמירה העליונה שליוותה אותם.

ארבעים שנה חיו בני ישראל הרחק מבתי קבע, בלי שדות ובלי מקור מזון רגיל, ניזונים מן המן. על אף התנאים הקשים, בנו חיי משפחה וחיי קהילה. בלעם, שנקרא לקלל את ישראל, נפעם ממראה עיניו ואמר: "מִה־טֹבוֹ אֶהְיֶה לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל".

המחלוקת בין רבי עקיבא לרבי אליעזר חושפת אפוא שני פנים בחייו של עם ישראל. הסוכה הממשית מזכירה כל אדם וכל משפחה שחיו במדבר תחת קורת גג ארעית, בלי ודאות ליום המחר. ענני הכבוד מזכירים שגם בתוך הארעיות הזאת זכה העם כולו להגנתו של הקב"ה. כל יחיד ישב בסוכה רעועה, ואילו הציבור כולו היה עטוף בענן. שתי התמונות האלה מלוות גם את מחשבתנו על הגלות: מצד אחד, חוסר הביטחון והארעיות; מצד שני, התקווה שההשגחה לא תעזוב אותנו.

המהר"ל קושר את חג הסוכות לראש השנה וליום הכיפורים. יציאת מצרים הייתה בניסן, ובכל זאת דווקא בתשרי, אחרי ימי התשובה, אנו יוצאים מבתינו אל הסוכה. אפשר לראות במעשה זה קבלה מרצון של